

מכתב גלוי של עורך „העולם הזה” לנשיא הצדנה הוד מלכותי!

הנשיא פון הינדנבורג
אחרת

תצליח למנען (ליל) עד לסתיו, מתוך תיקווה כי עד אז יישכחו תעלולי מר בן גוריון.

האם תפקידך, נשיא נכבד, הוא לעודד מגמה פסולה כזאת בעזרת תפקידך הרם?

★ ★ ★

ינני רוצה להיכנס לשאלה אם הפרת את חוק המדינה אם לאו. אני מניח למשפטנים להתחבט אם היתה לך הזכות החוקית להימנע מהטלת תפקיד הרכבת הממשלה על נציג תנועת חרות, אם לאו.

אך מוסד הנשיאות, נשיא נכבד, אינו מבוסס רק על החוק. הוא מבוסס גם על תחושת הציבור.

בנקודה אחת מאוחד ציבור זה מקיר אל קיר: הוא רוצה כי נשיא המדינה יעמוד מעל למפלגות, להלכה ולמעשה, וכי ייזהר אף מרוב של חשד של משואפנים מפלגתי. יתכן כי החוק היבש מרשה לנשיא המדינה לפעול כסוכן מפלגתי, לנהוג כתועמלן מפלגתי, לבצע מעשים שהם בגדר תכסיס מפלגתי.

אולם הציבור אינו רוצה כזאת. בשעה שהתעלמת מרצון זה ועשית מעשים הנוגדים אותו ניגוד חותך, שינית לנצח את רמות הנשיאות. מהיום והלאה יסתכל הציבור בכס הנשיאות בעיניים אחרות. הוא יניח כי הנשיאות אינה עומדת מעל למישחק המפלגה, אלא להיפך — כי היא מהדהד מכשיר במישחק זה.

★ ★ ★

י תכן כי אדם אחד ראה את הנולד ודאג מראש כי המכשיר ייצא בידיים הנכונות. כאשר נבחרת אתה, נשיא נכבד, בפעם הראשונה לתפקידך חרם, היו גם כמה מועמדים אחרים. רבים סברו אז כי המועמד הטבעי מטעם מפלגת פועלי ארץ ישראל הוא מר יוסף שפרינצק ו"ל, שכיהן אז כיושב ראש הכנסת, התפקיד הייצוגי השני במדינה. **מר דויד בן גוריון הוא שהפעיל אז את מלוא כוחו כדי למנוע את בחירתו של מר שפרינצק.**

מר שפרינצק, שהיה מוהתיקי הפועל-הצעיר (כמו מר פנחס לבון), לא נבחר. תחת זאת ניבחרת אתה, שהנך שותפו התיק של בן גוריון בתנועת פועלי ציון, ושיתפת עימו פעולה בכל שלבי חיך — באיסטנבול, בארצות הברית, בגדוד העברי ובאחדות העבודה. לא הזכרנו זאת אז. האמנו כי קשרי העבר יאבדו את חשיבותם ברגע שתעלה לכס הנשיאות, ותהיה לנשיא המדינה כולה.

האם היינו תמימים, נשיא נכבד?

★ ★ ★

ב תמימותנו הרבה, שכחנו עוד דבר חשוב. שכחנו כי ברגעים מסוימים יש חשיבות לעמדת הנשיא.

התפיסה המדינית, המשותפת לרוב רובם של אורחי ישראל, קובעת כי הנשיא לא יהיה פעיל בפוליטיקה. היא רוצה כי הנשיא, כמו המלך הבריטי, יכהן רק ככהונה ייצוגית. היתה זאת, כמובן, אשלייה. הכהונה הייצוגית של הנשיא יכולה להפוך, דווקא ברגעי הכרעה, למשהו חשוב ביותר.

בימים האחרונים, נשיא נכבד, היתה שקוע בכתיבת ספר על עלייתו של אדולף היטלר לשלטון. תוך כדי כך גאלצתי לחקור שוב את חלקו של נשיא המדינה הגרמנית, המאושל פאול פון הינדנבורג, בפרשה זו. איש זה היה ישיש הגון, שמרני ואהוד. העם בחור בו לראשונה מפני שראה בו סמל לאומי, ומפני שהאמין כי תפקיד הנשיא ייצוגי בלבד. אך ברגע הגורלי ביותר בתולדות האומה הגרמנית, היה זה הנשיא שהכריע, לבדו, בשאלה אם להפקיר את ראשות המדינה בידי היטלר אם לא. החלטתו הביאה אסון על גרמניה.

בשנה האחרונה נבחר מר יוסף קאזאובו לתפקיד הייצוגי של נשיא קונגו — וברגע מכריע שינה את גורל המדינה והביא עליה אסון.

אינני רוצה להשוות השוואות שבוודאי אינן במקומן. אך תבין אל נכון, נשיא נכבד, כי לאור דוגמאות מסוג זה איננו יכולים עוד להתייחס בשוויון נפש או בסלחנות לכהונת הנשיא, אחרי מה שקרה השבוע.

בפעם הראשונה נאלץ האזרח לשקול בכל החומרה את הסכנה הכרוכה בעובדה כי מפלגה, שגם בשיא הצלחתה לא הייתה אלא 40 אחוז מציבור הבוחרים, מחזיקה בידיה את כל עמדות המפתח במדינה: את תפקידי הנשיא, יושב ראש הכנסת, ראש הממשלה, שר הבטחון, המפקח הכללי של המשטרה (ועוד כהונה לאומית מרכזית שאיני רוצה להזכירה).

★ ★ ★

ס פר „ויקרא” קובע: „אשר נשיא יחטא, ועשה אחת בכל מצות ה' אלוהיו אשר תעשינה בשגגה — ואשם.” כהונת הנשיא כה חשובה, שאין להרשות לו לשגות צד, לנשיא נכבד, כי עלי להזכיר פסוק זה.

מישהו מוכרח להגיד את הדברים האלה. עתון זה לא היסס מעולם למלא את תפקידו, ולומר ראשון את החיוב להיאמר, אף כשלא היה זה תפקיד נעים. הייתי נמנע מכתיבת מיכתב זה אילו הירשה לי מצונו לעשות זאת.

בכבוד רב,

דוד בן גוריון

מה טענה בפנישה זו? אמרת שהבחירות הן אסון למדינה. וזהו טענה מחפירה בכל מיקרה, וכשהיא באה מפי הנשיא, הרי זו טענה מחפירה שבעתיים.

נפל דבר במדינה. התערערו חזיתות. נתגבשו זרמים חדשים של דעת-הקהל. נתגלו עובדות מבעיתות. הקהל — ובראשו מיטב אנשי-הרוח והנוער המשיכלי — תבע באלף פיות כי תינתן לו ההזדמנות להביע את דעתו על המתרחש. זה צורך נפשי, צורך של היגיינה ציבורית. **אולם אתה, נשיא נכבד, קבעת כי הבחירות הן אסון.**

מדוע? לאור מצב המדינה. אולם אותו מצב לא השתנה מאז התפטר מר בן גוריון. והרי מעולם לא היה המצב נוח יותר לעריכת בחירות. הגבולות שקטים. שום אירועים מדיניים קובעים אינם צפויים בעתיד הקרוב. שום הכרעות גדולות ודחופות אינן עומדות על הפרק. אם כן, מדוע אסון הוא לשאול את פי הבוחר? יש רק תשובה אחת לכך, נשיא נכבד: יש אדם מסוים החושש מפני תשובת הבוחר, ואתה מבקש לעזור לאדם מסוים זה. **זה מעשה אנטי-דמוקרטי, בעל תוכן חינוכי הרהיסכנות.**

אולם לא הסתפקת בזה. הוספת ואמרת כי הבחירות לא יביאו לשום שינוי ניכר. מניין לך זאת, נשיא נכבד? האם עומד לרשותך מכוון לעריכת מישאל-גאלופ? האם טרחת לשאול מישהו, פרט לכמה עסקנים אשר הכיסאות רועדים מתחת לעכוזיהם?

לפי דעתם של מיטב הפרשנים, הדיעה הזאת כוזבת לחלוטין. קיימת אפשרות סבירה שמפא"י תאבד בבחירות אלה עשרה או אף חמישה-עשר מאגנטים בכנסת. הפסד כזה ישנה באופן מהותי את הרכב הכוחות בכל קואליציה עתידה, ובחדאי ימנע בעד מר בן גוריון לעמוד בראש הממשלה הבאה.

אבל גם זה אינו חשוב. החשוב הוא כי עצם השמעת דיעה זו היא הודעה של תעמולת בחירות. בהשמיעך אותה, נשיא נכבד, הפכת את עצמך לתועמלן מפלגתי ערב בחירות, הפועל למניעת תבוסה למפלגתו. וכאילו כל זה אינו מספיק, הוספת להשהות את המשך טיפולך, כינסת את נציגי הסיעות בעצלתיים וגרמת לכך כי יתעורר הרושם שסחבת זו באה כדי למנוע בעד הכנסת לקבל חוק-בחירות לפני פגרת-הקיץ. וזה למרות שרוב מכריע של נציגי העם דורש בחירות אלה.

כזאת מעוניינת, כמובן, מפא"י, החותרת לדחיית הבחירות (אם לא

על היישוב הערבי ועל ישראל השנייה — עשוי להסוך את כישלונה לתבוסה ניצחת, עד כדי הורדת כוחה בשליש ויותר.

אולם המפלגות האחרות לא השתחררו עדיין מאדת בן גוריון. הן פחדו לקבל על עצמן את האחריות השלטונית, אפילו בת קופת-מטבע. הן גם לא האמינו אשה לר עותה.

העדר זה של כוח-ציון, העזה ועצמאות מחשבתית מצד המפלגות היה בולט לעיני הבוחרים. בלי ספק ישפיע על הבחירות.

הנשיא, ששיחק את מישחקו של מפא"י, סירב להיענות לדרישת חרות.

גם המפלגות האחרות הודיעו כי אינן מעוניינות. היה זה מישגה חמור. כי כל אדם ברחוב הבין כי בבחירות הקרובות יכולה מפא"י להחזיק מעמד רק בעזרת הצנוורה מחד גיסא, והניצול הבלתי-מוגבל של מנגנון הממשלה וכספיה מאידך גיסא. סילוק זמני של מפא"י מן השלטון — שימנע בעדה מלהפעיל כימי הבחירות לחץ

כדי להרכיב ממשלה כזאת, ביקשה חרות כי הנשיא יטיל על מנחם בגין, כראש המ"ל, גנה השנייה בגודלה במדינה, להרכיב ממש"ל חדשה. משפטני חרות — ובראשם בגין עצמו וד"ר יוחנן באדר — מצאו כי אין החוק אומר בפירוש כי מרכיב-הממשלה חייב לעמוד בראשה, או אף להשתתף בה. חשבון צדדי: אפילו לא תצליח חרות להר" כיב ממשלה, יביא לה תפקיד-ההרכבה פרס-טיגיה רבה, יפגין עניני העם כי חרות יכולה לשמש אלטרנטיבה.

וזאת קיוותה חרות כי סילוק זמני של מפא"י מן השלטון, אפילו במשך חדשים מעטים עד לבחירות החדשות, תשנה לחלוטין את האווירה בארץ.

• רעיון שהועלה לראשונה מעל דפי העולם הזה, למחרת הבחירות האחרונות, על ידי ותיקי-המחתרת החיפאי משה ברש. הצעתו דמתה מאוד לזו שהושמעה קשובע ענייני חרות.